

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 8.

Lýsingarprísir fyri pøstbreyt: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 22. februar 1936.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsarið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

10. árg.

Fiskimenninir.

So leggar tann føroyski fiski-
flotin í hav aftur í ár eins og
onnur ár.

Hjá flestu monnum eru tað
tung spor at fara frá sínum heimi.

Oll tey, ið búgva úti á bygd,
vita, hvussu óhugnaliga deydligt
tað er tann dag, tá ið fiski-
menninir siga farvæl og alt
reinskast.

Tú kemur út, og tú sær ikki
annað enn tómar gotur, bert
undir hvorum skjoldri. Og so
tann óhugnaliga kensla, ið vera
má á teinum, ið eiga burtur-
farandi slekti, kenningar, tá tey
lita aftur um bak og hugsa um
árin, ið fóru, hvussu mangur,
ið tá fór úr bygd og ikki kom
í hana aftur.

Ja, ikki er tað ovstórt tíkið
til orða, um ein líknar várferð-
irnar hjá Føroyingum á Suður-
landið við eitt kríggj, ið aftur
dregur á ár undan ári. — Og
tað er so ofta havt á máli, at
Føroyar eftir fólkatalinum mong
ár missa líka so nógv mannáliv
við Íslands strendur sum eitt
stórt land í hørdum bardaga.

Og so teir, ið ár undan ári
hava balst til skips frá tí teir
fingu prestahondina á høvðið, og
inntil nú teir eru vangagráir og
kroppstíðir, og so eru líka so
blóðfátækir sum tá teir fóru —
ja, nógvir eiga ikki tak yvir
hovðinum, kunnu verða ríknir
undan lonini hvørja løtu, tað
skal vera.

Tað er einki at undrast yvir,
og tað er lítið at finnast at, at
hesir menn verða beiskir og
íllskast og ofta kanska óvunda
hann, hvors lagna fall so, at
hann ikki í stormi og kavaroki
noyddist at streva fyrri sítt breyð á
Suðurlandinum ella í Grønlandi.

Vit sum heima sita, kunnu
kanska siga sum so, at mangur
í heiminum má stríðast líka so
hart fyrri at bjarga livinum sum
Føroyingurin.

Væl kann tað vera. Men vist
er tað, at einki fólk í heiminum
hefur harðbarnar liviveg enn
Føroyingurin: tíðliga á vári í
ódnarveðri við slíkum gomlum
neyðar færum at sigla so mangar
míl frá sínum heimlandi og leggja
seg at veiða fisk við eina so bera
og vandamikla strend sum suður-
land Íslands er, uttan vík at halda
inná ella nes at kroka undir.

Vit, sum eftir eru, kunnu einki
annað siga, einki annað ynki
flyta fram enn tað: at hann, ið
øllum ræður, má verja og goyma
okkara fólk, so tað hetta ár
sleppur undan teim neyðum, tað
so mong ár hefur tíkið ímóti,
og at eydnuríkari tíð má renna
upp fyrri land og fólk okkara.

Ein frágreiðing.

Føroya Fiskimannafelag og Suðuroya sýsla.

Vegna tað opinbera stríð, sum
nú tykist at koma til orða í
blóðnum millum fiskimenninir
í Suðuroya sýslu og hinar fiski-
menninir í Føroyum, kann tað
ívaleyst vera áhugavert fyrri al-
menningina í landinum at fáa
eina álitandi frágreiðing frá
hvussu hetta stríð er uppkomið,
og hvussu tað hevur mennst til
nú allar felagsskapur fiskimanna
millum tykist at standa í váða.

Tað er øllum kunnugt, at tað
í mongum víðurskiptum av og á
visir seg at vera ein tvídráttur
millum Suðuroya sýslu og Fø-
royar norðanfyrri Suðuroyarfjørð;
hvarí tað nú liggur, er ikki gott
at vita.

Tað visti seg eisini tíðliga í
tíðini, at hesin tvídráttur var
tilsteður innanfyri fiskimanna-
felagið, sum íbirt var 1911 norðan
fjørð, men árið eftir eisini um-
fataði Suðuroya sýslu. Fleiri
ferðir hevur hesin merkjuli-
gi tvídráttur komið til orða innan-
felags, men ferð eftir ferð hevur
hann javnað seg út aftur; ikki
minst av teirri grund, at Suðuroya
sýsla hevði so góðar felagshu-
aðar álitismenn í stjórn felagsins.

Tá nú ein Suðuroyingur í 1932
var valdur til felagsformann,
mátti tað tykjast at verða ein
trygd fyrri at felagsskapurin mil-
lum sunnara og norðara part
av Føroyum fór at styrkna.

Í treysti til hesa áskoðan fekk
hin nývaldi formaður: harra
Rasmus Siirsjold álagda ta plikt,
at hann skuldi ferðast um landi
fyrri at virka felagsskapinum til
frama, og var honum harfyri
gildið ferðapeningur og dagpen-
ingur eftir rokning. Hvat úrslitið
av ferðum formannsins varð
fyrsta árið, skal ikki vera um-
røtt her, men tá limatal felagsins
hetta ár gekk upp frá 2774 til
3119, kann tað ikki metast úr-
slitaleyst hvat tilslutningi til
felagið viðvíkti, sjálvt um tað
ikki var til peningaliga fram-
gongd fyrri felagið.

Árið eftir kom uppskot frá
bygdum, har formaðurin hevði
ferðast, um at hann skuldi hava
fasta løn, hetta var samtykt av
stjórnini, — fyrrverandi formenn
havdu ikki haft fasta løn — nú
varð hon sett til 70 øyri pr.
felagslim og er so enn. Eisini
hetta árið ferðagisti formaður
um landið, felagsskapinum til
frama; men úrslitið visti seg
tíverri ikki at vera so glæsili-
gt tá ið frá leið.

Um heystið 1933, tá reidara-
felagið og fiskimannafelagið
skuldu samráðast um kontrakt-
ina, visti tað seg at partarnir
ikki kundu koma ásamt. Forliks-
maðurin kom upp í; men alt
endaði í tvíorari ósemju. Tá vóru
hovudsprungin bert um *lasta-*
mannin og *siglingarloysi* t. v. s.

1) antin lastamaður skuldi vera
ella ikki, 2) at reidarar skuldu
geva fiskimonnum loyvi til at
sigla við skipinum á aðra havn
fyrri har at selja sín frábýtta fisk.
Tá allar forhandlingar vóru
brotnar, varð sett í verk ein úr-
avstemning um streikast skuldi
uppá hesi punktir ella ikki.
Tann 22. febr. 1934 fyrilág úr-
slitið: 1780 fiskimenn stemmaðu
fyrri streiku og 362 stemmaðu
ímóti, meðan 823 felagsmenn
ikki stemmaðu. Streikan var
harvið samtykt.

Henda streikan varði tó ikki
leingi. Tá ein tíð var umliðin
komu fleiri brøv inn til felags-
stjórnina har menn hóðu um
streikapening. Felagið átti tá
gott 46000 kr. kontant, og skuldi
hesin peningur býttast út, var
lætt at siggja fyrri endan — eina
15 kr. til manns, tað var alt.
Ymsa staðni frá, serliga norðan
fyrri vóru menn farnir at hugsa
meira edruguliga um málið, og
teir flestu komu tá til tað úrslit,
at teir ikki sóu sín forðeil við
at liggja heima summaríð uppá
hesi bæði punktini. Vegna henda
tilstand, sum ikki var nokrum
manni norðanfjórðs ókunigur,
kallaði forliksmaður saman til
fundar av nýggjum 8. mars, og
á hesum fundi kom hann við
einum uppskoti, sum reidara-
felagið og meirlutin av stjórn
fiskimannafelagsins samtyktu.

Streikan varð so avblást, og
allir menn norðanfjórðs fóru so
til skips uttan at nakað óvugt
orð hoyrðist frá teimum; men
bakbrotið kom úr Suðuroy.
Ikki soleiðis, at Suðuroyingar
vildu halda fram við streikuni,
tá norðanfjórðarmenninir fóru
út; nei, men teir létu boya frá
sær. Í »Føroya Social Demo-
krat fyrri 20. mars 1934 kom ein
grein við yvirskriftini: »*Tít sum
forráddu okkara*», og hon var
einki minni enn eini krigsboð.

Um heystið 1934 skuldu aftur
samráðingar verða um kontrakt-
ina. Felagsformaðurin, R. Siir-
sjold, sum árið fyrri hevði verið
hart ímóti at geva eftir í streik-
umálinum, mótti nú til forhand-

lingina og kom ásamt við reið-
arafelagið um eina kontrakt fyrri
1935, 1936 og 1937 á so nær sum
sama grundarlagi sum 1934.
Streikupunktið: *siglingarloysi*
var ikki um at tala, lastamaður
skuldi vera fyrri suðurlandstúr-
in bert; men sum nýggj punktir
komu upp, at manningin slapp
frá at fara kol og salt umborð
og at menn skulu eiga 50 kr.
um mánaðin kontant frá reið-
ara. At Suðuroyingar ikki
hovdu gloymt hina niðurlögdu
streikuna, duldi hann ikki fyrri,
men um at slíta felagið tá einki
fyrri uttan frá Sunnbiar sóku;
teir hovdu givið greitt beskeð.
Stjórn felagsins var tí mestur
sum viss í, at alt mundi fara at
renna saman aftur.

25. november varð eftir regl-
unum val av felagsformanni til
at taka við starvi frá 1. januar
1935. Eftir teirri nýggju lóg-
broytingini skuldi stjórnin velja
nú felagsformannin, og varð tá
valdur harra Poul Juul Djur-
huus, Tórshavn. Siirsjold hevði
soleiðis bert ein mánað eftir av
sínari tíð. — Á hesum fundi var
einki røtt um, at nakar skiln-
aður stóð fyrri í Suðuroy, og
varð fundurin lokin í tí skili.

Tað kom tí heldur óventað,
tá felagskrivarin 18. december
fekk fylgjandi telegram frá Siir-
sjold: »*Kalla stjórnarlíminar
saman til fund í Tórshavn fríggj-
adagin fyrstkomandi, serdeilis
viktig sak liggur fyrri*». Felags-
krivarin telefoneraði í stundini
til allar 5 stjórnarlíminar norð-
anfyrri Suðuroyarfjørð, men
eingin vildi koma á fund nú
tætt fyrri jól, tá fundur júst
hevði verið, og teir einki vistu
um hvør henda »viktiga» sak
var.

Fylgjandi telegram varð tí sent
til Siirsjold: »*Havi telefonerað
til sýsluformenninir, ómøguligt
halda fund fríggjadagin, bræv
við Smiril*». Hetta bræv varð
sent sama dag og var harí gjørt
greitt skil fyrri, hví sýsluform-
menninir ikki vildu koma til
fundar, og at teir kravdu at vita,
hvør henda »viktiga» sak var,
áður enn teir komu; men dagin
eftir, áðrenn brævið var fram-
komandi, kom annað telegrammið
soljóðandi: »*Felagsformaður og
sýsluformaður Jensen koma við
Smiril tórsgadin til felagsfund
í Tórshavn, kann ikki útsetast*». Hetta telegram varð víðari sent
til sýsluformenninir, sum so
komu á fund í Havn 21. december
1934. Teir vóru ikki lítið bílsnir,
tá felagsformaður nú mótti upp
við 3 monnum, sum sogdu seg
at vera útsendingar, ið skuldu
forhandla um at skilja Suðuroyar
sýslu frá sum eitt serstakt felag.

Siirsjold læs upp bræv frá øllum
sóknarformonnum F. F.s uttan
honum, sum sat fyrri Hvalbiar
sóku, hvarí teir bóðu um at
loysa felagsskapin. Stjórnarmenn
Føroya Fiskimannafelags stóðu
bílsnir yvirfyri hesum og hildu
seg ikki til at upptaka forhandling
um illfikt vandamál í stundini.
— Teir hovdu ikki verið minni
bílsnir, hovdu teir tá vitað, at
longu mítt í december 1934
meðan Siirsjold sat sum for-
maður F. F.s, hevði hann á samt
sýsluformann F. F.s og sóknar-
formenn F. F.s í Suðuroy verið
á fundi, har stovnað varð eitt
fiskimannafelag fyrri Suðuroyuna
kallað: »Suðuroya Fiskimanna-
felag», men tað vistu eir ikki
enn, tí *um tað* hevði harra
Siirsjold ikki sagt eitt orð. Út-
sendingarnir fyrri Suðuroy kravdu
ein part av ognum Føroya Fiski-
mannafelags til Suðuroyar Fiski-
mannafelag og létu forstanda,
at teir uttan víðari ætlaðu at
taka limagjaldið fyrri 1934 til
teirra felag. Til tað fyrra svaraðu
stjórnarmenn F. F.s kortanei,
og tað seinna ráddu teir Suður-
oyingum frá at gera, tí tað var
heilt og aldeilis ólógligt. Sostatt
endaði hesin fundur úrslitaleysur.

8. februar 1935 var aftur fundur
í Havn. Skiparafelagið vildi hava
greiðu á, hvussu tað skuldi
stilla seg til Suðuroya Fiski-
mannafelag, sum nú gjordi krav
uppá at vera ein organisatión
javnstillað við Føroya Fiski-
mannafelag. Fyrri Suðuroya Fiski-
mannafelag vóru móttir Rasmus
Siirsjold, sum tá var formaður
í hesum felagi, og tveir stjórnar-
limir við honum. Sýsluformenn
Føroya Fiskimannafelags, sum
nú vóru vandi um, at Siirsjold
í januar mánaði, alto eftir at
hann var farin frá sum for-
maður F. F.s, hevði tíkið ímóti
roknskapi og limagjaldi frá
Sunnbiar og Froðbiar sóknum
1934 til forðeil fyrri Suðuroyar-
felag beint tvørturímóti samtykt
til fundarbók F. F.s 21. decbr.
1934, sum hann sjálvar hevði
undirskrivað, noktaðu bari út
at forhandla við hann. At tað
seinna var roynt at kálka hetta
so, at roknskapur og peningur
baru vóru tíkið í varðveistlu
fyrri fyrst, bætti ikki, tí í brævi
frá sjálvum Siirsjold av 20.
januar, áftaná, at stjórn F. F.s
hevði latið málið til sakforara,
standa hesi orð, ið ikki eru at
misfata:

»Vit, ið eru stjórn Suðuroya
Fiskimannafelag, undrast stór-
liga á, at tit ella tykkara vilja
framleggja eitt so heitt og
harðligt bróðurstríð at renna
sakforara á álitismenn Suður-